

Грицьань Анна Максимівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Комаринська Юлія Борисівна,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

ВПЛИВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІТЕЙ

Вплив домашнього насильства на розвиток соціального інтелекту у дітей є актуальною та надзвичайно важливою проблемою в сучасному світі. Насильство в сім'ї відіграє руйнівну роль у житті дітей, залишаючи глибокі сліди в їхньому фізичному та психологічному розвитку.

Домашнє насильство – це проблема сучасного суспільства, що торкається сімей у всій своїй різноманітності. Воно не обирає соціальний статус, вік чи етнічне походження. Проте, однією з груп, яка найбільше піддається впливу домашнього насильства, є найбільш незахищені члени родини – діти.

Зазвичай сім'я уявляється місцем, де можна відпочивати від небезпеки зовнішнього світу. Проте, іноді рідний дім перетворюється на місце, де небезпека часто виявляється більшою, ніж на вулиці і для деяких родин жорстокі випадки насильства стають частиною їхньої реальності. На думку А. В. Мірошниченко, часто ймовірність постраждати від рідного виявляється вищою, ніж від незнайомця. Велика кількість людей зіштовхуються з такою реальністю, коли вдома, за зачиненими дверима, їх можуть чекати приниження, ізоляція від друзів та родичів, а також фізичний чи сексуальний тиск [1].

Насильство в сім'ї, як проблема національного масштабу, яка вперше почала вивчатися у Сполучених Штатах Америки, коли в 1962 році в журналі Американської медичної асоціації була опублікована стаття «Синдром дитини, яку б'ють». Авторський колектив, на чолі з професором Г. Кемпом, підняв питання жорстокої поведінки щодо дітей.

Будь-який вид насильства, здійснений над особистістю, є потужним психологічним травмуючим фактором, який може призвести до значних розбалансувань між внутрішніми механізмами адаптації та зовнішніми викликами, які надає життя. Цей дисбаланс може призвести до різноманітних емоційних порушень, які варіюють за ступенем важкості та глибиною. Психічні розлади, які часто сприймаються як результат сімейного насильства, також можуть суттєво погіршити якість життя тих, хто їх переживає.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», під домашнім насильством ми будемо розуміти діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [2].

В статті 1 ЗУ зазначено, що дитина, яка постраждала від домашнього насильства – особа, яка не досягла 18 років та зазнала домашнього насильства у будь-якій формі або стала свідком (очевидцем) такого насильства [2]. Кожен різновид насильства призводить до певного роду наслідків, проте їх поєднує щось загальне, а саме – створення небезпеки для життя та розвитку дитини, а також завдання шкоди її здоров'ю.

Серед причин виникнення насильства виділяють наступні: 1) народження першої дитини, яке може поєднуватися з незрілістю батьків чи недостатнім рівнем їхньої освіти; 2) неналежні житлові умови, як умова виникнення додаткової напруженості, що може спровокувати насильство; 3) неповні сім'ї – наявність лише одного годувальника, що обумовлює погіршення матеріального становища в таких сім'ях; 4) неадекватні очікування стосовно дитини; 5) сім'ї з невизначеними сімейними ролями і функціями – суперечливими і непослідовними вимогами у вихованні дітей; 6) конфліктні чи насильницькі стосунки між членами сім'ї – застосування насильства з метою вирішення сімейних конфліктів; 7) алкоголізм і наркоманія батьків; 8) авторитарні методи виховання; 9) афективні порушення одного з батьків або обох; 10) нерозвиненість батьківських навичок і почуттів [3].

Тож як може вплинути домашнє насилля на розвиток особистості у дитини? На жаль, статистика свідчить, що більшість дітей, які мали досвід домашнього насильства, зіштовхуються з численними та серйозними проблемами у подальшому житті. Домашнє насилля може призвести до важливих змін у розвитку особистості та викликати викривлення рис характеру, адже приклади сім'ї сформують у дитини уявлення, що насильство – це нормальна форма поведінки.

Спостереження таких випадків показують, що діти, які були свідками або жертвами домашнього насильства, найчастіше мають короткострокові та довгострокові наслідки. До короткострокових відносяться зміни в їхній поведінці та емоційних реакціях, такі як тривога, агресивна поведінка, прояви гніву, сором і страх. Діти, які стикаються з насильством, можуть відчувати вину і відповідальність за це насильство.

Довгострокові наслідки є більш серйозними та можуть значно вплинути на загальну особистість дитини. Діти, які пережили домашнє насильство, можуть розвивати негативне сприйняття світу, вважаючи його ворожим і небезпечним. Вони можуть втрачати довіру до інших людей і навіть до самих себе. Це може призвести до втрати емоційної стійкості, емпатії та не сформованість такої якості як соціальний інтелект.

Серед інших наслідків можна виділити астенічні скарги, втомленість, психосоматичні та особистісні розлади. Домашнє насильство може також призводити до утворення залежності від психоактивних речовин [4].

Таким чином, домашнє насильство має серйозний вплив на розвиток особистості дитини, і наслідки можуть бути довготривалими та складними для подолання.

Домашнє насилля може має значний вплив на розвиток соціального інтелекту у дитини в наступних аспектах: травматичний ефект, який проявляється у постійному перебуванні дитини у стані тривоги та страху, що може ускладнити її адаптаційну здатність до соціальних ситуацій, роблячи її менш відкритою та сприйнятливою до інших людей; моделювання поведінки, коли діти спостерігають за «звичними» поведінковими стратегіями вдома і якщо насильство між батьками або іншими членами родини є «нормою», то ця поведінка може копіюватися на власних відносинах з однолітками та друзями, що призводить до конфліктів та соціальної відчуженості; зниження самооцінки, як наслідок домашнього насилля, коли відбувається зменшення віри в свою власну цінність, що ускладнює розвиток здорових соціальних відносин та взаємодій; вплив на міжособистісні навички – діти, які були свідками або жертвами домашнього насильства, можуть мати складнощі у розвитку міжособистісних навичок, таких як емпатія, спілкування та вирішення конфліктів, а також проявляють боязливість або агресивність у стосунках з іншим; соціальна ізоляція, коли дітям приходится ізолюватися від рідних чи друзів, через страх чи сором, це може заважати їм розвивати необхідні соціальні навички та взаємодіяти з іншими дітьми.

Усі ці аспекти разом свідчать про те, що домашнє насилля має потенційно шкідливий вплив на розвиток соціального інтелекту у дитини, ускладнюючи її спілкування, взаємодію та адаптацію до соціального середовища.

Соціальна служба та правоохоронні органи повинні бути в готовності для реагування на випадки домашнього насильства та захисту дітей. Проводити роботу з батьками через надання їм навичок вирішення конфліктів та способів спілкування, для запобігання насильства в родині, та надавати психологічну підтримку дітей, задля допомоги у подоланні своїх травм та розвитку соціального інтелекту.

Список використаних джерел

1. Мірошніченко А. В. Насильство в сім'ї. Правова освіта. Сайт Головного управління юстиції у Кіровоградській області. URL: http://pravovaosvita.ucoz.ua/publ/nasilstvo_v_sim_39_ji/1-1-0-13/.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 15.11.2018 №2789-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/rada/show/2229-19>.

3. Вплив насильства в сім'ї на психоемоційний розвиток дитини. URL : <http://lubotin.kharkov.ua/main/5296-vpliv-nasilstva-v-smyi-na-psihoomosuniy-rozvitok-ditini.html/>

4. Актуальні проблеми сімейного насильства : монографія / Перцева Т.О., Огоренко В.В., Кожина Г.М., Зеленська К.О., Носов С.Г., Терьошина І.Ф., Гненна О.М., Мамчур О.Й., Тимофеев Р.М., Шорніков А.В.; за заг. ред. проф. Т.О.Перцевої та проф. В.В. Огоренко. Дніпро, 2021. 188 с.

Дегтярєва Дар'я Павлівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Кошинець Маріанна Ігорівна,

професор кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
економічних наук, доцент

ЕКСПЕРТ-БУХГАЛТЕР: ЗАГАЛЬНА КОМПЕТЕНЦІЯ, ПОРІВНЯННЯ З МІЖНАРОДНИМИ ПОЛОЖЕННЯМИ

Експерт бухгалтер – це висококваліфікований спеціаліст у галузі бухгалтерського обліку, аналізу і контролю господарської діяльності, обов'язком якого є дослідження правильності відзеркалення господарської діяльності підприємства в документах бухгалтерського обліку під час розслідування та розгляду кримінальних і цивільних справ [5].

Питання, вирішення яких відноситься до компетенції експертів-бухгалтерів, можна об'єднати в такі групи: 1) дослідження організації і особливостей бухгалтерського обліку на конкретному підприємстві, його відповідність діючим нормативним актам, загальним вимогам бухгалтерського обліку, визначення відступів від встановлених правил ведення обліку і звітності; 2) дослідження бухгалтерських операцій з метою встановлення наявності чи відсутності недостач або надлишків товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, періоду їх утворення і спричиненого матеріального збитку; 3) встановлення обставин, що сприяють вчиненню правопорушень і розробка заходів по усуненню таких обставин; 4) дослідження операцій бухгалтерського обліку для